Kao što sam i očekivao moje osporavanje smanjenja stope PDV-a u turizmu dočekano je dvojako. Turistički mi djelatnici s gorčinom pišu kako je turizam izvozna grana i kako nije slučajno da i druge turističke zemlje imaju nižu stopu PDV-a. Oni koji nisu značajnije povezani s turizmom pišu mi pisma podrške, posebice zbog argumentacije koju sam ponudio osporavajući smanje porezne stope od 25 na 10%. Kako bi ovu temu „skinuo“ s dnevno reda ukratko ću ponoviti glavne naglaske mojih stavova. To činim i zbog toga što neki djelatnici koji preciznije poznaju funkcioniranje turističke djelatnosti, s pravom, ukazuju na znatne ekološke troškove.

Turistička žetva je današnjim danom uglavnom završena. Počinje podsezona a turistički nas djelatnici uvjeravaju „ako dade Bog lijepog vremena, podsezona bi mogla biti dobra“. Tako božjom milošću, ukoliko bude lijepog vremena, poboljšanje turističke žetve bit će snažan argument zagovornicima smanjenja porezne stope na PDV. Činjenica da vremenske prilike determiniraju turistički rezultat zapravo je dokaz da prirodni uvjeti određuju (ne)uspjeh turističke žetve. Drugim riječima, radi se o renti koju imamo zahvaljujući zemljopisnom položaju. Znači radi se o društvenoj renti, pa bi, u fer tržišnom okružju, ona morala pripadati hrvatskim građanima. Kao što sam tvrdio, sada samo ponavljam, porez na dodanu vrijednost nije ništa druge nego identifikacija prirodne rente koju smo sada prepustili privatnim poduzetnicima. Ministar turizma to, istina implicite, priznaje jer nas uvjerava kako će smanjenje porezne stope PDV-a značajno dinamizirati investicije u turizmu. Ovom mogu samo dodati da bi tako značajno smanjenje stope PDV-a u svakoj djelatnosti povećalo učinkovitost poslovanja odnosne grane što znači - povećalo investiranje.

Vrlo je važno identificirati činjenicu da prelijevanje društvene rente u privatni profit znači subvenciju turizmu. Ništa manje i ništa više. I dalje, radi se o selektivnoj podršci jedne grane u odnosu na ostalo gospdarstvo. Priča o povezivanju zelene i plave magistrale tako postaje priča za malu djecu. Dakle, smanjujemo poreznu presiju turizmu, plava magistrala, i zanemarujemo poljoprivrednu i prehrambenu industriju, zelena magistrala. Ulaskom u EU hrvatsko je tržište postalo dio jedinstvenog tržišta pa je realno očekivati dramatično povećanje konkurencije iz zemalja članica na što domaći proizvođači, predstavnici zelene magistrale, neće biti u stanju učinkovito odgovoriti. Moj je prijedlog i dalje „na stolu“ kako bi se povećala konkurentna sposobnost hrvatskog gospodarstva – povećanje neoporezivog dijela plaće na 5.000 i povrat zaštitne kamate na kapital. Tako umjesto svima dali smo samo njima! Osim toga, nije nemoguće zamisliti učinak na deficit proračuna zbog smanjenja porezne stope u turizmu. I bez smanjenja porezne presije deficit proračuna je zabrinjavajući, ma koliko mi šutjeli o tome.

Inače, o čemu sam već pisao, monokultura uvijek i svugdje stvara značajne poteškoće. Moram priznati da mi nije poznata niti jedna zemlja koja zbog monokulture nije imala grdnih problema, uključivo zemlje bogate naftom. Uvijek se pojavi problem. Sjetimo se vremena kada su brazilske željeznice bile ložene kavom umjesto ugljenom jer je pala cijena kave. Općenito monokultura povećava ranjivost, „sva jajaj u jednoj košari“, jer je budućnost, po definiciji, neizvjesna. Ukoliko je točno, osobno sumljam, da turizam sudjeluje s 18% u strukturi DBDP-a tada je daljnje povećanje udjela turizma zabrinjavajuće. Osim toga naš turizam nije rezultat promišljenje i „uvezane“ politike već stihijski proizvod koji je ponekad teško i definirati. Usporedbe radi podsjećam kako se nalazimo pred velikim poslom legalizacije u području nekretnina. Taj problem imamo jer nisu bili doneseni urbanistički planovi, a ako su i bili doneseni neki „drugovi“ ili danas „gospoda“ se nisu držala propisa urbanističkih planova. Tako nam je i turizam zapravo jedna džungla u kojoj se nezna tko pije, a tko plaća. Dovoljno je pogledati današnja dalmatinska mjesta koji su nekad imala svoju ljepotu i osobnost koja je danas nestala. Nesustavno građenje će biti legalizirano. Dobro je, nadam se, jer se neće više dozoliti divljanje u prostoru. Turizam, posebno privatni smještaj, temelji se na divljoj gradnji koja je danas značajni dio ponude turističkih kapaciteta.

Poseban je problem očuvanje prirodnog okoliša. Nikako da se shvati da turizam, posebno sezonski, zahtjeva gradnju kapaciteta sukladno „špici sezone“ što znači da je u ostalom dijelu godine korištenje kapaciteta nezadovoljavajuće; odnosno, što je isto, veliki su jalovi fiksni troškovi. (Visoki fiksni troškovi uvjek su ograničenje, a kada su jalovi tada je to trgedija). Primjer autoputeva je zoran prikaz. Nemojte me krivo shvatiti ponosan sam na naše ceste. Međutim, pitanje je da li smo si mogli i smjeli taj luksuz priuštiti, odnosno da li je bilo pametno. Davanje cesta u koncesiju pokazuje da to nismo smjeli učiniti. To smo učinili iz emotivnih razloga. Da je tome tako dovoljno se je provesti zimom našim cestama i vidjeti svu tragediju naše bahatosti. Vratimo se priči. Ceste su zakrčene desetak subota i nedjelja, dakle dvadesetak dana u godini. Pri tome ne treba zaboraviati da smo prije tridesetak godina ostvarivali gotovo isti broj turističkih nnočenja. Tako su autoputevi građeni za turizam samo djelomično opravdali rješenja. Prema tome, računa li se podrška turizmu svakako u priču valja ubrojiti izgrađene autoputeve. Autoputevi su priča koja je uglavnom poznata. Međutim, na žalost sezonski karakter turizma zahtjeva jednako tako značajna izdvajanja na području vodooskrbe, kanalizacije, itd. To je priča za koju mora sredstva pronaći država. Privatni sektor mora također primjerenim kapacitetima odgovoriti špici sezone. Kao primjer dovoljno je pogledati stanje u ugostiteljstvu tijekom zime. Tako turizam koji jest izvozna grana ali je vrlo skupa igra koju možemo igrati uz uvjeti visokih cijena. Upravo se je to dogodilo ove godine. Umjesto da se bar zadrži razina cijena, cijene u turizmu su se povećale. Tako je kilogram voća koji bi inaće stajao dvadesetak kuna valjalo platiti i dvostruko više. Drugim riječima, djelatnici u turizmu ne razmišljaju dugoročno, oni kratkoročno maksimaliziraju profit, a sutra bit će što će biti. Javna sredstva priopćavanja, po prirodi stvari, žele, sukladno dnevnoj politici, vijesti koje će povećati gledanost pa im mišljenja stručnjaka koji se bave odnosnom materijom nisu prijeko podtrebni, a kada ih i upitaju za mišljenje traže sugovornike koji će potvrditi njihove teze.

Dakle, umjesto smanjenja porezne stope bilo bi primjerenije da se iz „turističkog poreza“ otplaćuju anuiteti za ceste, odnosno da se preostala sredstva investiraju u infrastrukturu. Jasno, da bi to učinili potrebna je koncepcija i strategija razvoja cjelokupnog gospodarstva a ne samo turizma. Mi nemamo ni jedno ni drugo. Što tek reći o lutanjima u dijelu taktika i operativnih politika. Zapravo može se reći da nam je bolje nego što zaslužujemo.

Na kraju moram ponoviti i priču o povećanju neoporezivog djela dohotka. Naime, poznato je iz porezne teorije da porezni obveznik mora biti u stanju plaćati porez. Drugim riječima, nije moguće oporezivati dohodak do razine dohotka koji služi za reprodukciju radne snage. Ukoliko to činimo to je nasilje i „sugeriramo“ građanima da traže načina, čak i nezakonita, kako bi preživjeli. Stanje i bura koja je izazvana fiskalnim blagajnama djelom je razultat nepodnošljivo velike porezne presije. Općenito porez na dohodak iz rada mora se voditi na način koji će zadržati radnu snagu. Odljev stručnjaka već je počeo, a mi danas imamo daleko najveću poreznu presiju na dohodak. To nije dobro jer kratkoročno ne rješava probleme, a dugoročno smanjuje mogućnost razvoja temeljenog na znanju. Upravo znanje stvara veliku dodanu vrijednost. Hrvatska privaredna struktura je uglavnom stara i nemoćna jer ostvaruje malu dodanu vrijednost u kojoj su male plaće i veliki rizici. Smanjenje porezne presije značilo bi očuvanje radnih mjesta o čemu ne vodimo dovoljno brige.

Drugi moj prijedlog odnosi na institut zaštitne kamate na kapital. Moj prijatelj Branko Parać i moja malenkost već godiinama zahtjevamo povrat zaštitne kamate. Kao i obično u Lijepoj našoj bez ikakva rezultata. Priča se svodi na slijedeće. Povrat zaštitne kamate znači povećanje, iz godine u godinu, temeljnog kapitala što povećava stopu samofinanciranja. Što znači povećanje stope samofinciranja u ovim vremenima nelikvidnosti nije potrebno posebno objašnjavati. Nije to cijela priča. Povrat zaštitne kamate na kapital onemogućuje inozemne investitore da isplate dobit u cijelosti jer najprije moraju pokriti iznos zaštitne kamate. Nešto slično imamo u financijskoj industriji. Povrat zaštitne kamate znači povrat dostojanstva poduzetniku. Ima li se u vidu višegodišnja kriza moj prijedlog moram proširiti: predlažem da se omogući pokriće prije ostvarenih gubitaka u poslovanju umjesto sadašnjih pet godina na neograničeno vrijeme. Tako bi gubitaši mogli, kad dođu bolja vremena, pokriti gubitke koje su ostvarili u prethodnom razdoblju,te bi tako postali atraktivniji za investitore.

Konačno, nisam ja protiv smanjene porezne stope u turizmu. Međutim, stanje državne blagajne je toliko dramatično da je smanjenje zapravo neprovedivo, s jedne strane, i, s druge strane, valja voditi brigu o gospodarstvu diljem Lijepe naše, a ne, kao što je to sad slučaj u turizmu, samo jednog njezinog dijela. Nisam tek jednom na ovim stranicama ustvrdio da država mora trošiti sukladno poreznom kapacitetu pri čemu će se poštivati porezna načela.